

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2019, 3(4): 1211-1227.

DOI: [10.26677/TR1010.2019.237](https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.237)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Toplum Temelli Turizm: Lavanta Kokulu Köy Örneği¹

Arş. Gör. Selda YORDAM, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Kastamonu, e-posta: syordam@kastamonu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8126-5817>

Dr. Öğr. Üyesi Ebru DÜŞMEZKALENDER, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Eskişehir, e-posta: earslaner@ogu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6197-1394>

Öz

Toplum temelli turizm (TTT), kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın turizmle ilgili alınan kararlarda söz sahibi olmasını, turizme katılmasını, kazanılan turizm gelirlerinden faydalanmasını ve yerel kültürlerin korunmasını amaçlamaktadır. Bu çalışmada, yerel halkın toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma alanı olarak 'Lavanta Kokulu Köy' projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü belirlenmiştir. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve veriler anket yoluyla toplanarak 152 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak verilerin analizinde; frekans analizi, faktör analizi, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, TTT'nin çevre koruma alt boyutunun yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca genel toplum temelli turizm algısının ve TTT'nin sosyo-ekonomik alt boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçların gelecek çalışmalara yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Toplum Temelli Turizm, Lavanta Kokulu Köy.

Makale Gönderme Tarihi: 02.07.2019

Makale Kabul Tarihi: 05.10.2019

Önerilen Atf:

Yordam, S. ve Düşmezkalender, E. (2019). Toplum Temelli Turizm: Lavanta Kokulu Köy Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4): 1211-1227.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

¹ Bu makale, 'Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Algısı: Lavanta Kokulu Köy Örneği' başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiş ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimi tarafından desteklenmiştir.

RESEARCH PAPER

Community-Based Tourism: The Case of Lavender Scented Village

Research Assistant Selda YORDAM, Kastamonu University, Faculty of Tourism, Kastamonu, e-mail: syordam@kastamonu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8126-5817>

Assistant Prof. Dr. Ebru DÜŞMEZKALENDER, Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Tourism, Eskişehir, e-mail: earslaner@ogu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6197-1394>

Abstract

Community-based tourism (CBT) aims to have the local communities have a say in the decisions taken about tourism, to participate in tourism, to benefit from tourism incomes, and to protect local cultures. In this study, it is aimed to set forth perceptions of the local communities toward community-based tourism. Kuyucak village, where the 'Lavender Scented Village' Project was realized, has been designated as the research area. Convenience sampling method has been used in the research, data has been collected via survey, and 152 people were reached. For the purpose of research, frequency analysis, factor analysis, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests have been used while analyzing the data. In the light of the research, it has been observed that CBT's environment protection sub-dimension differs accordingly to age. In addition, general community-based tourism perception and CBT's socio-economic sub-dimension has been seen to show significant differences according to the level of income. The obtained data is expected to be enlightening for future studies.

Keywords: Local Resident, Community Based Tourism, Lavender Scented Village.

Received: 02.07.2019

Accepted: 05.10.2019

Suggested Citation:

Yordam, S. and Düşmezkalender, E. (2019). Community-Based Tourism: The Case of Lavender Scented Village, *Journal of Turkish Tourism Research*, 3(4): 1211-1227.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Son zamanlarda, sürdürülebilir kalkınma turizm destinasyonları için önemli bir konu haline gelmiştir (Hwang ve Choi, 2018). Sosyal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması için alternatif modeller gelişmeye başlamış ve böylelikle toplum temelli turizm modeli ortaya çıkmıştır. Toplum temelli turizm (TTT), tüm süreçlerde toplumun üyelerinin katılımına odaklanan alternatif bir turizm gelişim biçimidir (Schott ve Nhem, 2018; Han vd., 2019). Bu hareket, turizme yerel halkın gelişimi ve katılımını istemekte ve yerel ekonomide avantajların büyük bölümünü korumayı amaçlamaktadır (Shahmirzadi, 2012).

Toplum temelli turizm, yerel toplumların turistik ürün üreterek sosyal, çevresel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı bir kalkınma aracıdır (Goodwin ve Santilli, 2009). Bu kavram toplum gelişimini temel almakla birlikte, toplumun her üyesinin eşit düzeyde yaşam kalitesinin yükselmesine olanak tanımakta, faydaların eşit dağılımını sağlayarak toplumun kalkınmasına fırsat vermektedir (Harwood, 2010). Bu yaklaşım; bir taraftan yerel halk ile turist arasında kültürel gelişimi güçlendirirken, diğer taraftan çevrenin ve kültürel değerlerin korunmasını, sosyal sorumluluğu ve yerel geçim kaynaklarının iyileştirilmesini içermektedir.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde gerçekleşen toplum temelli turizm projeleri yerel halkın güçlendirilmesi açısından çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu faydaların başında toplum temelli turizm projelerine katılan kadın girişimcilerin desteklenerek ekonomik yönden güçlenmeleri gelmektedir. Bunun yanında yerel halkın, bölgeye özgü mesleki ve turizm konulu eğitimler alarak istihdam edilmeleri, yerel kültürün tanıtılması ve gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ile ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması toplum temelli turizm projelerinin önemli getirileri arasında gösterilebilir. Toplum temelli turizm projeleriyle daimi fayda sağlanması için yerel halka çevresel bilinç kazandırılarak kültürel varlıkların ve biyolojik çeşitliliğin korunması, yok olmaya yüz tutmuş kültürel öğelerin tekrar canlandırılması da hedeflenmektedir.

Türkiye'de gerçekleşen TTT projeleri, Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması, %100 Misia Projesi, Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı Projesi, Dünya'nın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği Projesi, Malatya'nın Mirası Arslantepe Projesi, Safranbolu Hatırası Projesi, Lavanta Kokulu Köy Projesi, Kendi Kelebeğini Keşfet Projeleri'dir. Çalışmaya konu olan Lavanta Kokulu Köy Projesi de 2015-2016 yılı Gelecek Turizmde üçüncü dönem projeleri içinde yer alan ve Kuyucak Köyünde gerçekleşen bir projedir. Lavanta Kokulu Köy Projesi'yle birlikte Kadın Girişim ve Üretim Kooperatifi kurulmuş, yerel topluma çeşitli alanlarda eğitimler verilmiş, istihdam olanakları sağlanmış ve her yıl artış gösteren turist sayısı ile beraber yerel halkın ekonomik gelirinin iyileşmesi sağlanmıştır.

Bu çalışmada Lavanta Kokulu Köy projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın TTT ile ilgili çalışmaların çoğalmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde toplum temelli turizm kavramını açıklamaya yönelik literatüre, ikinci bölümde yönetime ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Son bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır.

TOPLUM TEMELLİ TURİZM

Alternatif turizmin gelişimiyle ortaya çıkan TTT, yerel halkın katılımını ve toplum üyelerinin çoğunluğunun turizme dahil edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Jamal ve Stronza, 2009). Toplum temelli turizmin ortaya çıkışı, sürdürülebilir ve sorumlu turizm türlerinin gelişmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, yerel toplumun gelişimiyle ilişkilendirilen alternatif yaklaşımların ortaya çıkması ile açıklanabilir (Hiwasaki, 2006). Bu bağlamda sürdürülebilirlikle

aynı amaçları taşıyan ve yeni bir model olan toplum temelli turizm kavramı 1990'ların ortasında tam anlamıyla öne çıkmaya başlamıştır (Asker vd., 2010).

TTT ev sahibi destinasyona birçok fayda sağlamakta, olumsuz etkileri en aza indirmekte ve gelişim aracı olarak rol oynamaktadır (Mbaiwa, 2005; Sin ve Minca, 2014). TTT dezavantajlı topluluk üyelerine yönelik olup güçlendirme, sürdürülebilirlik, sosyal adalet, bağımsızlık gibi konuları içermektedir (Giampiccoli, 2015). İlk kez Murphy (1985) toplum temelli turizm kavramından bahsetmiş (Lopez-Guzman, Borges ve Castillo-Canalejo, 2011) ve toplumun, turizmin gelişmesinde önemli bir rolü olduğunu ve karar verme sürecinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır (Murphy, 1985 akt; Salazar, 2012).

Pongponrat ve Pongquan (2007) TTT'yi karar alma sürecine yerel halkı dahil eden, gelirleri arttırmaya ve yaşam standardını iyileştirmeye yardımcı olan ve yerel toplulukların güçlenmesini amaçlayan bir kavram olarak tanımlamıştır. Salazar'a (2012) göre TTT, turizm gelişiminin planlanması ve sürdürülmesi konusunda yerel halka odaklanan bir turizm türüdür. Kibicho'ya (2008) göre ise, yerel halk için istihdam olanakları sağlayarak, yerel halkın güçlenmesine ve gelirlerini iyileştirmesine katkıda bulunmaktadır. Kısacası TTT, yerel halkın ekonomik ve refah seviyesinin iyileşmesini katkı sağlayan, turizm faaliyetlerinde yerel halkın yer aldığı ve söz sahibi olduğu alternatif bir turizm türüdür.

Kitle turizminin sebep olduğu olumsuz etkileri azaltma ihtiyacına karşılık ortaya çıkan diğer sürdürülebilir turizm çeşitlerinden bazıları; yeşil turizm, kırsal turizm, gönüllü turizm, doğa temelli turizm, kültürel turizm, düşük etkili turizm, bilinçli turizm, adil turizm, yumuşak turizm, sorumlu turizm, ekoturizm, yoksul odaklı turizmdir (Avçıkurt, 2007; Tasci, Semrad ve Yılmaz, 2013). Bu turizm türlerinde, koruma, toplum katılımı ve gelişimi esastır (Reid, 2003). TTT bu turizm çeşitleriyle bazı yönlerden benzerlik gösterse de sürdürülebilir turizm yönetimi ve sahipliğinin yerel halka ait olması yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır (Dunn, 2007; Suansri, 2003; Tasci vd., 2013).

Sürdürülebilir ve başarılı bir turizm gelişimi için, yerel halkı planlama sürecine dahil etmek, onların desteğini, görüşlerini ve fikirlerini almak, kendilerini turizmin bir parçası gibi hissetmelerini sağlamak büyük önem taşımaktadır (Özdemir ve Kervankıran, 2011). Rozemeijer (2001) toplum temelli turizmin faydalarını; kırsal bölgelerde gelir ve istihdam olanakları sağlama, toplumu doğal kaynakları sürdürülebilir biçimde kullanmaya yönlendirmesi ve turizmde çeşitlilik sağlanarak; yerel ya da ulusal turizm ürünlerine değer katması olarak üç başlık altında toplamıştır. Karacaoğlu, Yolal ve Birdir (2016) Bursa Misi Köyü'nde yaptıkları çalışmada, TTT projesiyle ortaya çıkan fayda ve maliyetlerin yerel halk tarafından nasıl algılandığını araştırmışlardır. Algılanan faydalar; iş imkânlarının artması, alt-üst yapı iyileşmesi, kurs ve eğitimlerin verilmesi, kadın istihdamının artması olarak sıralanırken, algılanan maliyetler ise yerel kültürün bozulması, trafik sıkışıklığı, otopark sorunu, kalabalıklaşma, destinasyondaki pahalılaşma olarak belirtilmiştir.

Toplum Temelli Turizmin Başarı Faktörleri ve Engelleri

Başarılı bir turizm gelişiminde yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımı önemli bir unsur olarak görülmektedir (Karacaoğlu ve Birdir, 2018). TTT'nin başarı faktörlerini Manyara ve Jones (2007) farkındalık ve duyarlılık, toplumun güçlendirilmesi, etkin liderlik ve toplum kapasitesi inşa edilmesi olarak belirtirken, Kibicho (2008) ise beş faktörle; faydaların tanınması, hedeflerin ifade edilmesi, ilgili paydaşların dahil edilmesi, kararların etkili bir şekilde uygulanması ve yasal bir liderin katılımı olarak sıralamaktadır.

TTT'nin yerel halkın gelişimine ve refahına katkı sağlaması, bu turizm türünün gelişiminin önündeki engellerin azaltılmasına bağlıdır (Kwangesh, 2014). Manyara ve Jones (2007) TTT önündeki engelleri; yerel halkın başlangıç sürecinde yeterli hassasiyeti göstermemesi ve desteğinin olmaması, temel bilgi ve beceri eksikliği, zayıf yönetim, elverişsiz ortaklıklar, zayıf liderlik, yeni yatırımların eksikliği veya yapılan yatırımların devamlılığın sağlanmaması, seçkin kişilerin baskın olması, vizyonsuz politika anlayışı, dış müdahalelere karşı strateji eksikliği ve şeffaflığın eksikliği olarak sıralamaktadır. Kim, Park ve Phandanouvong (2014), toplum temelli turizmde yerel katılımın önündeki engelleri araştırmış ve şu şekilde açıklamıştır. Düşük eğitim düzeyi ve turizm hakkında ilgi eksikliği, kötü yaşam koşulları ve finansal destek eksikliği, yoğun günlük işler ve turizm katılımı için zaman eksikliği, yerel toplumun düşük gelirli mevsimlik iş algısı, güç eşitsizlikleri, kurumsal engeller ve yerel yetkililere güvenmeme olmak üzere beş ana engel bulunmaktadır.

Kwangesh (2014), Cameroon'da toplum temelli turizmin önündeki fırsat ve engelleri araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yoksulluğun azalması, gelir düzeyinin artması, kültürel değişimin gerçekleşmesi, yeni iş fırsatlarının ortaya çıkması, yaşam kalitesinin yükselmesi fırsat olarak değerlendirilmiştir. Engel olarak ise paydaşlar arasındaki anlaşmazlıklar, yukarıdan aşağı olan gelişim süreci, bilgisizlik, turizm planlaması eksikliği, özel sektör ile iletişim eksikliği olarak sıralanmıştır.

Aydemir ve Kazoğlu (2016) yaptıkları çalışmada Halfeti halkının TTT algılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda, toplum temelli turizm kavramının yerel halk tarafından az bilindiği, TTT kavramının bilinmesiyle ilgili yaş oranı ve eğitim düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu, bölgede daha uzun süredir ikamet eden bireylerin kültürel değerler konusunda daha hassas olduklarını belirtmiştir.

Kısacası, bütün bu bilgilerden hareketle karar alma, planlama yönetim süreçlerinde toplumunda içinde bulunduğu bir yönetim anlayışı benimsendiğinde ve belirlenen amaçlar açık bir şekilde topluma aktarıldığında TTT uygulamalarının başarılı olabileceği sonucu çıkarılabilir.

YÖNTEM

Araştırma Alanı

Bu araştırmanın alanı 'Lavanta Kokulu Köy' projesinin gerçekleştirildiği Kuyucak Köyü olarak belirlenmiştir. Araştırma alanı olarak Kuyucak Köyü'nün tercih edilme sebebi "Lavanta Kokulu Köy" projesiyle köyün bilinirliğinin artması sonucunda turistler tarafından çekici bir destinasyon haline gelmesi ve yerel halkın turizm faaliyetlerine dahil edilmesidir.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Isparta'nın Kuyucak Köyü'nde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirildiği Kuyucak Köyü 251 kişilik nüfusa sahiptir. Ancak nüfusun bir bölümünün Isparta'da ya da Keçiborlu ilçesinde yaşaması, genellikle lavanta sezonunda (Haziran-Ağustos) köyde bulunmaları nedeniyle veri toplama sürecinde kolayda örnekleme ile 152 kişiye ulaşılabilmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı, Lavanta Kokulu Köy projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda kurulan araştırma hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H1: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H1a: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H1b: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H1c: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H2a: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H2b: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H2c: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H3: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H3a: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H3b: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H3c: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Veri Toplama Süreci ve Analizi

Araştırma verilerinin toplamasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde, katılımcıların toplum temelli turizm algılarını ölçmeye; ikinci bölümünde ise yerel halkın tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. TTT algısı ölçeği için Shahmirzadi'nin (2012) çalışmasından yararlanılmıştır. Ölçek ifadeleri İngilizce diline ve turizm terminolojisine hakim olan iki uzman tarafından hem İngilizce'den Türkçe'ye hem de Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiştir. İfadeler 5'li Likert ölçeğine göre düzenlenmiş ve ifadelere katılım düzeyi 1 'kesinlikle katılmıyorum', 5 'kesinlikle katılıyorum' olarak derecelendirilmiştir.

Araştırmanın verileri 20.11.2017-03.12.2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Öncelikle ölçek yapısının geçerliliğini test etmek amacıyla 21.11.2017 tarihinde pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma için 20 kişiye ulaşılmıştır. Anket formunda anlaşılmayan ifade tespit edilmediğinden ifadeler aynı şekilde kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde, veriler araştırmacı tarafından yerel halk ile bire bir iletişim kurularak yüz yüze toplanmıştır.

Toplanan veriler SPSS ve LISREL paket programları ile analiz edilmiştir. Faktör yapılarını ve boyutlarını belirlemek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testler uygulanmıştır. Toplum temelli turizm algısının demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin alt boyutları; sosyo-ekonomik, çevre koruma ve politika olarak belirlenmiştir. Ölçekteki bazı ifadeler güvenilirliği düşürmesi gerekçesiyle çıkartılmıştır. Çıkartılan bazı ifadeler 'Turizm gelişiminde yerel halk sorunlarla ilgili olarak sıklıkla işbirliği için

bir araya gelmektedir.', 'Toplum temelli turizm toplumun da içinde bulunduğu yönetim kurumlarının oluşturulmasına katkıda bulunmuştur', 'Turizm gelişimi, toplum ve devlet kurumları arasındaki ortaklığa dayanmaktadır.' şeklindedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerine ait bulgulara yer verilmektedir. Çalışmada sırasıyla; demografik özelliklere göre katılımcıların frekans ve yüzde oranları, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve güvenilirlik analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 1'de katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	76	50
	Erkek	76	50
Yaş	20 yaş altı	5	3,3
	20-29	14	9,2
	30-39	31	20,4
	40-49	33	21,7
	50 ve üzeri	69	45,4
Medeni Durum	Bekar	19	12,5
	Evli	133	87,5
Eğitim Düzeyi	İlkokul	81	53,3
	Ortaokul	32	21,1
	Lise	20	13,2
	Lisans	19	12,5
Gelir Düzeyi	1000 tl ve altı	39	25,7
	1001 tl ve 2000 tl	87	57,2
	2001 tl ve 3000 tl	18	11,8
	3001 tl ve üzeri	8	5,3
Gelirinizi turizm faaliyetlerinden mi sağlıyorsunuz	Evet	81	53,3
	Hayır	71	46,7

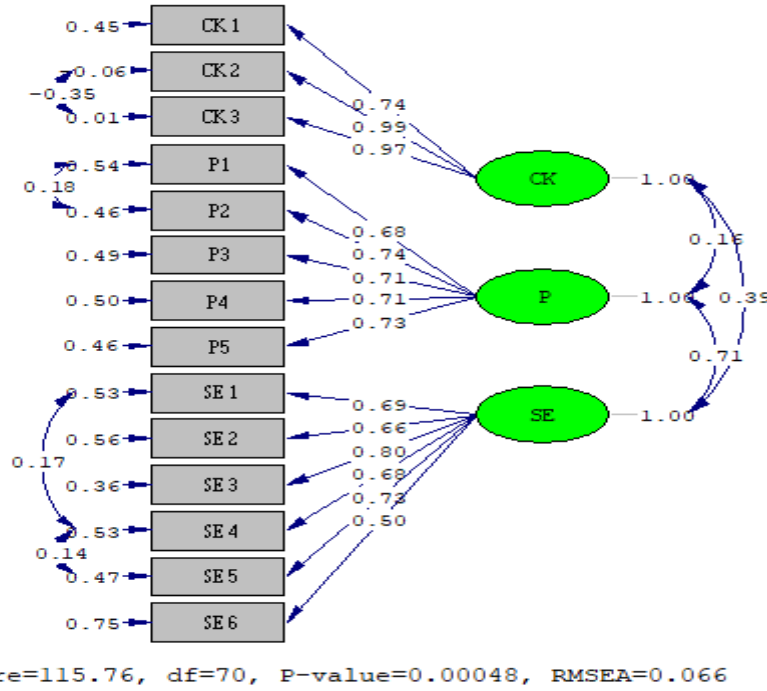
Tablo 1'e göre erkek ve kadın katılımcı sayılarının eşit düzeyde ve katılımcıların büyük oranda evli oldukları, eğitim düzeylerinin ilkökulda yoğunlaştığı ve genç nüfusun az olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcılarının büyük bir bölümünün turizmden gelir sağladığı ancak gelirlerinin çok yüksek düzeyde olmadığı da ifade edilebilir.

Tablo 2'de toplum temelli turizm ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi (AFA) bulgularına yer verilmiştir. Tablo 2'ye göre, toplum temelli turizme ilişkin maddelerin geneli için güvenilirlik katsayısı 0,868 olarak hesaplanan bu değer kullanılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada üç boyutlu bir yapı ortaya konulmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda üç boyutlu faktör toplam varyansın %65,787'sini açıklamaktadır. Toplum temelli turizmin alt boyutlarının yer aldığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) analizi sonuçları Şekil 1 ve Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 2. AFA ve Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulgular

Faktörler /Maddeler	Faktör Yüğü	Özdeđer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
SE Sosyo-Ekonomik		5.531	24,360	0,842
SE1-Toplum temelli turizm yerel halkın gelirini arttırmıştır.	0,812			
SE2-Toplum temelli turizm toplumsal gelişme için fırsattır.	0,724			
SE3-Toplum temelli turizm ekonomik gelişim için bir fırsattır.	0,719			
SE4-Toplum temelli turizm yerel halkın yaşam kalitesini arttırmıştır.	0,729			
SE5-Toplum temelli turizm yerel halkın turizme katılımını sağlamıştır.	0,639			
SE6-Toplum temelli turizm toplumun gurur kaynağıdır.	0,570			
P Politika		2.334	22,934	0,843
P1-Mevcut turizm sistemi sürdürülebilirlik ilkelerine bağlıdır.	0,846			
P2-Planlama sürecine katılmak, toplumsal uyuma katkıda bulunur.	0,817			
P3-Politik kararların sürdürülebilirliği yerel denetimden geçmektedir.	0,748			
P4-Turizm gelişimi toplumun tam katılımıyla gerçekleşen ileriye dönük bir süreçtir.	0,681			
P5-Yerel halkın planlama sürecine katılımı toplum temelli turizmin başarısı için önemlidir.	0,642			
CK Çevre Koruma		1,345	18,493	0,886
CK1-Toplum temelli turizm çevre koruma ihtiyacı için farkındalık sağlamıştır.	0,921			
CK2-Toplum temelli turizm çevre korumaya katkıda bulunmuştur.	0,891			
CK3-Toplum temelli turizm çevre eğitimine katkıda bulunmuştur.	0,839			
Açıklanan Toplam Varyans:	% 65,787			
Kaiser-Meyer-Olkin:	0,846			
Bartlett:	1084,428			
Genel Güvenirlilik Değeri:	0,868			

Şekil 1. Toplum Temelli Turizme İlişkin DFA Analizi Sonuçları

Şekil 1’de toplum temelli turizmin alt boyutları olan sosyo-ekonomik (SE), politika (P) ve çevre koruma (CK) boyutlarını içeren doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Yerel halkın sosyo-ekonomik algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,80’lik katsayı yükü ile SE3 “Toplum temelli turizm ekonomik gelişim için bir fırsattır.” olduğu, bu ifadeyi 0,73’lük yük ile SE5 “Toplum temelli turizm yerel halkın turizme katılımını sağlamıştır.” ifadesinin takip ettiği görülmektedir. Bu durum yerel halkın gerçekleşen turizm faaliyetlerinden fayda sağladığı için turizmi ek gelir kaynağı olarak düşünmesi ve olumlu algılamasıyla açıklanabilir. Yerel halkın politika algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,74’lük katsayı yükü ile P2 “Planlama sürecine katılmak, toplumsal uyuma katkıda bulunur.” olduğu, bunu 0,73’lük yük ile P5 “Yerel halkın planlama sürecine katılımı toplum temelli turizmin başarısı için önemlidir.” ifadesinin takip ettiği tespit edilmiştir. Katımlı bir yönetim anlayışının benimsenmesi ve turizm faaliyetlerinde yerel halkın daha fazla söz hakkının olmasının, toplumsal uyum açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Yerel halkın çevre koruma algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,99’luk katsayı yükü ile CK2 “Toplum temelli turizm çevre korumaya katkıda bulunmuştur.” olduğu, bu ifadeyi 0,97’lik yük ile CK3 “Toplum temelli turizm çevre eğitimine katkıda bulunmuştur.” ifadesinin takip ettiği görülmektedir.

DFA modeline ait uyum kriter değerleri incelendiğinde, toplum temelli turizme ilişkin DFA analizinin kabul edilebilir değerleri sağladığı görülmektedir. Dolayısıyla modelin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğunu söylemek mümkündür.

Bu kriterler dışında χ^2 (70) =115,76; χ^2/sd =1,653<3 değeri de model uygunluğunun belirlenmesinde kullanılan diğer bir istatistik olup, modelin istatistiki açıdan uygun olduğunun diğer bir göstergesidir.

Tablo 3: DFA Modeline Ait Uyum Kriter Değerleri

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model
<i>RMSEA</i>	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$	0.066
<i>NFI</i>	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 < NFI \leq 0.95$	0.94
<i>NNFI</i>	$0.97 \leq NNFI \leq 1$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97$	0.96
<i>CFI</i>	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	0.97
<i>SRMR</i>	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.059
<i>GFI</i>	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	0.90
<i>AGFI</i>	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	0.85

Farklılık Analizlerine İlişkin Bulgular

Yapılan analizler sonucunda ele alınan değişkenlerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların CK, P, SE ve genel TTT puan ortalamalarının tanımlayıcı özelliklere göre istatistiksel açıdan bir farklılık gösterip göstermediklerinin sıranmasında parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda yapılan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerine ilişkin p değerleri Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 4. TTT ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	SE (Sosyo- Ekonomik)		P (Politika)		CK (Çevre Koruma)		GENEL TTT	
	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
Kadın	4,34	0,52	4,16	0,40	3,63	0,80	4,05	0,44
Erkek	4,21	0,39	4,06	0,50	3,64	0,65	3,97	0,38
<i>P</i>	0,153		0,393		0,386		0,186	

$p < 0,05^*$

Tablo kadınların TTT’nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik ve politika boyutları ve genel toplum temelli turizm algısına ilişkin aritmetik ortalama değerlerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, kadınların çevre koruma boyutuna ilişkin aritmetik ortalama değerinin erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

TTT’nin sosyo-ekonomik, politika, çevre koruma alt boyutlarının ve genel TTT algısının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anlamlılık düzeylerinin $p < 0,05$ değerinin üstünde olduğu görülmüştür. Bu durumda, katılımcıların cinsiyetleri ile TTT’nin alt boyutları ve genel TTT algısı arasında ($p = 0,153 > 0,05$; $p = 0,393 > 0,05$; $p = 0,386 > 0,05$; $p = 0,186 > 0,05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₁** “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1a}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1b}** ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1c}** kabul edilmemiştir.

Tablo 5. TTT ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Yaş	SE(Sosyo-Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL TTT	
	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
20 yaş altı	4,47	0,51	4,36	0,50	3,67	0,75	4,16	0,49
20-29	4,29	0,51	4,14	0,41	3,17	0,87	3,87	0,42
30-39	4,28	0,46	4,22	0,48	3,45	0,80	3,98	0,43
40-49	4,26	0,42	4,10	0,55	3,82	0,53	4,06	0,39
50 ve üzeri	4,28	0,49	4,05	0,39	3,71	0,71	4,01	0,41
P	0,952		0,475		0,034*		0,552	

$p < 0,05^*$

Tablo 5'e bakıldığında, katılımcıların TTT'nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik, politika boyutlarının ve genel toplum temelli turizm algısının yaşa göre anlamlı bir farkı bulunmazken, çevre koruma boyutu ile yaş arasında ($p < 0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılığın hangi yaş gruplarındaki bireyler için farklılık gösterdiğinin belirlenmesi amacı ile Dunn Çoklu Karşılaştırma testi yapılmıştır (Tablo 6). Buna göre;

"Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma alguları yaşa göre farklılık göstermektedir" şeklindeki hipotez H_{2c} kabul edilirken, "Yerel halkın toplum temelli turizm algısı yaşa göre farklılık göstermektedir" şeklindeki hipotez H_2 , "Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı yaşa göre farklılık göstermektedir" şeklindeki hipotez H_{2a} , "Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı yaşa göre farklılık göstermektedir" şeklindeki hipotez H_{2b} kabul edilmemiştir.

Tablo 6. Çevre Koruma Algısı Ortalamalarının Hangi Yaş Grubundaki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Yaş Grubu	(J) Yaş Grubu	P
	20 Yaş altı	20-29	0,154
		30-39	0,411
		40-49	0,879
		50 ve üstü	0,968
		Çevre Koruma Algısı	30-39
20-29	40-49	0,011*	
	50 ve üstü	0,009*	
	30-39	0,061	
40-49	50 ve üstü	0,055	
	50 ve üstü	0,796	

$p < 0,05^*$

Çevre koruma boyutu açısından; 20-29 yaş aralığındaki katılımcılar (\bar{x} :3,17) ile 40-49 yaş grubu (\bar{x} :3,82) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,011<0,05$). Aynı şekilde 20-29 yaş aralığındaki katılımcılar (\bar{x} :3,17) ile 50 ve üzeri yaş grubu (\bar{x} :3,71) katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,009<0,05$).

Tablo 7. TTT ve Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Gelir Düzeyi	SE(Sosyo-Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL TTT	
	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
1000 TL ve altı	4,11	0,44	4,05	0,28	3,54	0,75	3,90	0,35
1001-2000 TL	4,31	0,45	4,11	0,46	3,64	0,72	4,02	0,40
2001-3000 TL	4,35	0,52	4,20	0,69	3,61	0,86	4,05	0,55
3001 TL ve üzeri	4,56	0,41	4,30	0,48	4,00	0,00	4,29	0,27
<i>P</i>	0,031*		0,128		0,356		0,036*	

$p<0,05^*$

Tablo 7'ye bakıldığında, katılımcıların TTT'nin alt boyutları olan politika ve çevre koruma boyutlarının gelir düzeyine göre anlamlı bir farkı bulunmazken, TTT'nin sosyo-ekonomik alt boyutu ve genel TTT algısı ile gelir düzeyi arasında ($p<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez H_3 ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez H_{3a} kabul edilirken, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez H_{3b} ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez H_{3c} kabul edilmemiştir.

Farklılığın hangi gelir grubundan kaynaklandığını tespit etmek için Dunn Çoklu Karşılaştırma testleri yapılmıştır (Tablo 8 ve Tablo 9).

Tablo 8. Sosyo Ekonomik Algı Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Gelir Düzeyi	(J) Gelir Düzeyi	<i>P</i>
Sosyo-Ekonomik Algı	1000 TL ve altı	1001-2000 TL	0,033*
		2001-3000 TL	0,094
		3001 TL ve üzeri	0,010*
1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001 TL ve üzeri	0,797
			0,107
2001-3000 TL	3001 TL ve üzeri	0,214	

$p<0,05^*$

Sosyo-ekonomik boyut açısından 1000 TL ve altı gelir grubundaki katılımcılar (\bar{x} :4,11) ile 1001-2000 TL gelir grubu (\bar{x} :4,31) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,033<0,05$). Aynı şekilde 1000 TL ve altı gelir grubundaki katılımcılar (\bar{x} :4,11) ile 3001 TL ve üzeri gelir grubu (\bar{x} :4,56) katılımcıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,010<0,05$).

Tablo 9. Genel Toplum Temelli Turizm Puan Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Gelir Düzeyi	(J) Gelir Düzeyi	P
Genel Toplum Temelli Turizm Algısı	1000 TL ve altı	1001-2000 TL	0,104
		2001-3000 TL	0,098
		3001 TL ve üzeri	0,007*
	1001-2000 TL	2001-3000 TL	0,540
		3001 TL ve üzeri	0,046*
		2001-3000 TL	3001 TL ve üzeri

$p<0,05^*$

Genel toplum temelli turizm algıları açısından 1000 TL ve altı gelir grubundaki katılımcılar (\bar{x} :3,90) ile 3001 TL ve üzeri gelir grubundaki (\bar{x} :4,29) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,007<0,05$). Ayrıca 1001-2000 TL gelir grubu katılımcılar (\bar{x} :4,02) ile 3001 TL ve üzeri gelir grubundaki (\bar{x} :4,29) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,046<0,05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada Lavanta Kokulu Köy Projesi'nin gerçekleştirildiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizm algısının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma 152 kişiye anket uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. TTT ile ilgili yapılan çalışmaların az olduğu ve çoğunlukla nitel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Nicel yöntem kullanılarak hazırlanan bu çalışmanın ise literatüre ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlardan birisi yerel halkın çevre koruma algısı ile yaş arasında anlamlı bir fark olduğudur. 20-29 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre, çevreye daha duyarlı bir tutum içerisinde olduğu görülmüştür. Bu durum, genç nüfusun kaynakların korunması hakkında daha bilinçli olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca köyde yaşayan gençlerin geleceğini garanti altına almak adına sürdürülebilir bir yönetim anlayışı ile çevre ve doğal kaynakların korunması gerektiğine ilişkin düşünceleri de bu sonucu doğrulmuş olabilir.

Çalışma sonuçları yerel halkın TTT'nin sosyo-ekonomik alt boyutu ile gelir durumu arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Kawachi vd., (2002) çalışmasında sosyal eşitsizliğin bireylerin sosyo-ekonomik farklılıklarından kaynaklandığını ve bu farklılıkların gelir, meslek ve eğitimden meydana geldiğini belirtmiştir. Çalışma sonuçları da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Turizm faaliyetlerinden herkesin aynı şekilde pay alamaması, bazı bireylerin daha fazla gelir elde etmesi sosyo-ekonomik algılar arasında da bir farklılık meydana getirmiş olabilir.

Yerel halkın genel toplum temelli turizm algısı ve gelir durumu arasında farklılık olduğu çalışmanın diğer sonucudur. TTT yerel halkın turizmde söz sahibi olduğu ve kazanılan gelirin

büyük bir bölümünün yerel halkta kaldığı alternatif bir turizm türüdür. Çalışmada ortaya konulan farklılık, Kuyucak Köyü yerel halkının turizmden gelir elde etmesi ve turizm faaliyetlerinden memnuniyet duyması dolayısıyla da köy içerisinde turizmin devam etmesini istemeleriyle açıklanabilir. Projeye beraber köyde turizm faaliyetlerinin başlaması ve bu faaliyetler kapsamında yerel halka çeşitli eğitimler verilmesi, pansiyon ve kafeler açılması, köy halkının girişimciliğe teşvik edilmesiyle köyün gelişim gösterdiği bu bağlamda yerel halkın toplum temelli turizm algılarının olumlu yönde olduğu düşünülmektedir. Turizmin toplumsal etkilerini incelemek amacıyla yaygın olarak kullanılan modellerden bir diğeri sosyal değişim teorisidir (Gursoy ve Rutherford, 2004). Sosyal değişim teorisi, turizmin gelişimi karşısında yerel halkın algı ve tutumlarını incelemektedir (McGehee ve Andereck, 2004; Lee vd., 2010). Teori, faydalar algılanan maliyetlerden daha fazla olduğu sürece, yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme olasılığının yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Habito Javier, 2012). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde, yerel halkın projeye birlikte istihdam olanaklarının artması ve gelir düzeyinin iyileşmesi neticesinde turizme karşı olumlu bir tutum içinde olduğu ifade edilebilir.

Turizmin gelişimi ile yerel halk ilişkisini açıklayan Turistik Alan Yaşam Modeli Butler tarafından 1980 yılında geliştirilmiştir (Butler, 2008). Bu model; keşif, katılım, gelişme, pekiştirme, durgunluk, düşüş/ yeniden canlanma olmak üzere altı evreden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Butler Turistik Alan Yaşam Döngüsü Modeli'ne göre açıklanacak olursa; Kuyucak Köyü yerel halkının keşif evresinden gelişme evresine geçiş sürecinde olduğu ifade edilebilir. Keşif evresinde; yerel halkın ekonomik iyileşmesiyle birlikte refah seviyesi de yükselmektedir. Aynı zamanda herhangi bir pazarlama faaliyeti olmadan ziyaretçi sayısı bir önceki yıla oranla artış göstermekte ve yerel halkta artan ziyaretçi sayısından memnuniyet duymaktadır. Kuyucak Köyü yerel halkının olumlu algıları da bu bilgilerle desteklenir niteliktedir.

Yerel halkın turizme ilişkin algı ve tutumlarının belirlenmesi için kullanılan bir diğeri model 1975 yılında Doxey tarafından geliştirilen Tolerasyon Modeli'dir. Bu model, bölgede gelişen turizm faaliyetleriyle birlikte yerel halkın da tutumlarının değişerek bir dizi aşamadan geçtiğini ileri sürmektedir (Filiz ve Yılmaz, 2017). Bu aşamalar; coşku, ilgisizlik, rahatsızlık ve düşmanlık olarak belirtilmiştir (Harrill, 2004). Doxey'in Tolerans Modeli'ne göre değerlendirildiğinde ise Kuyucak Köyü yerel halkının coşku aşamasında olduğu söylenebilir. Bu aşamada yerel halkın turistlere karşı misafirperver davrandığı ve köyde turizmin gelişimine karşı olumlu bir tavır sergilediği ifade edilebilir. Ayrıca projenin gerçekleştirilmesiyle birlikte köyün adının duyulması, turist sayısının artması ve bu durumun köy halkı için bir gurur kaynağı olması yerel halkın turizme karşı olumlu bakış açısını güçlendirmiş olabilir. Dolayısıyla Kuyucak Köyü'nde turizm gelişim düzeyinin Doxey'in Tolerans Modeli ile uyum gösterdiği ifade edilebilir.

Toplum temelli turizm, toplumun turizm faaliyetlerine dahil olduğu ve eşit düzeyde katıldığı, kazanılan faydaların da adil dağılımını vurgulayan alternatif bir yaklaşımdır (Dunn, 2007). Çalışmada, yerel halkın genel TTT algısının erkek ve kadın bireylere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum erkek ve kadın bireylerin eşit düzeyde sürece dahil olduğu ve fayda sağlamasıyla açıklanabilir. Nitekim, benzer şekilde Aydemir ve Kazoğlu (2016) ve Karacaoğlu (2017) da çalışmalarında TTT algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonuca ulaşmışlardır.

Toplum temelli turizmin; sosyal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik çerçevesinde devam etmesi büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla, TTT projelerinin gerçekleştirildiği destinasyonlarda yerel halka ve ziyaretçilere kaynakların turizm için önemine değinen ve bireylerde koruma bilinci oluşturabilecek ilgili eğitimler verilerek, yerel halk ve turistler bilgilendirilebilir.

Köyde farklı turistik aktiviteler geliştirilerek köye gelen ziyaretçilerin ziyaret sürelerini uzatılabilir. Ziyaretçilerin köyde konaklayabilmesi için yerel halka ev pansiyonculuğu konusunda yerel yönetimler tarafından gerekli teşvikler verilerek, yerel halkın çoğunluğunun turizmden faydalanmasına destek verilebilir. Böylelikle yerel halkın turizme eşit düzeyde katılımı sağlanabilir.

Bu çalışmanın örneklemi; yalnızca Kuyucak Köyü'nde yaşayan ve ulaşılabilen kişilerle sınırlıdır. Bundan sonraki çalışmaların lavanta sezonunda (Haziran-Ağustos) yapılması daha fazla kişiye ulaşılabilmesi anlamında önem taşımaktadır. Destinasyon en fazla, lavantaların açtığı Haziran-Temmuz aylarında turist çekmektedir. Araştırmacılara bu aylar içinde turist davranışlarının ve turist yerel halk etkileşiminin inceleneceği çalışmalar yapmaları önerilebilir. TTT projelerinde kadın girişimciliğinin yeri ve önemini ortaya koyan çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

Asker, S., Boronyak, L., Carrard, N. and Paddon, M. (2010). *Effective Community Based Tourism: A Best Practice Manual. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) Tourism Working Group, Sustainable Tourism Cooperative Research Centre, Australia.*

Avcı Kurt, C. (2007). *Turizm Sosyolojisi, Turist-Yerel Halk Etkileşimi.* Detay Yayıncılık, Ankara.

Aydemir, B. ve Kazoğlu, İ.H. (2016). Toplum Temelli Turizm: Yerel Halk Algılarını Ölçmeye Yönelik Bir Çalışma (Halfeti Örneği), *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(35): 169-185.

Butler, R.W. (2008). The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management for Resources, *Canadian Geographer*, 24(1): 5-12.

Dunn, S. (2007). *Toward Empowerment: Women and Community-Based Tourism in Thailand.* Master Thesis, University of Oregon.

Filiz, A. ve Yılmaz, Ö.D. (2017). Turizm Gelişim Yaklaşımları Kapsamında Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumları: Mazı Köyü-Türkbükü Karşılaştırmalı Analizi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2): 1799-1824.

Giampiccoli, A. (2015). Community-based Tourism: Origins and Present Trends, *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance*, 21(2): 675-687.

Goodwin, H. and Santilli, R. (2009). *Community-Based Tourism: A Success?* ICRT Occasional Paper 11: 1-37.

Gursoy, D. and Rutherford, D.G. (2004). Host Attitudes Towards Tourism: An Improved Structural Model, *Annals of Tourism Research*, 31(3): 495-516.

Habito-Javier, H.V. (2012). *Community Development through Tourism: Opportunities and Challenges in Burdeos, Philippines, Doctor of Philosophy, The Hong Kong Polytechnic University.*

Han, H., Eom, T., Al-Ansi, A., Ryu, H.B. and Kim, W. (2019). Community-Based Tourism as a Sustainable Direction in Destination Development: An Empirical Examination of Visitor Behaviors, *Sustainability*, 11(10): 2-14.

Harrill, R. (2004). Residents' Attitudes toward Tourism Development: A Literature Review with Implications for Tourism Planning, *Journal of Planning Literature*, 18(3): 252-266.

Harwood, S. (2010). *Planning for Community Based Tourism in A Remote Location,*

Sustainability, 2: 1909-1923.

Hiwasaki, L. (2006). Community-Based Tourism: A Pathway to Sustainability for Japan's Protected Areas, *Society and Natural Resources*, 19(8): 675-692.

Hwang, J. and Choi, J.K. (2018). An Investigation of Passengers' Psychological Benefits from Green Brands in an Environmentally Friendly Airline Context: The Moderating Role of Gender, *Sustainability*, 10:1(80): 2-17.

Jamal, T. B. and Stronza, A. (2009). Collaboration Theory and Tourism Practice in Protected Areas: Stakeholders, Structuring and Sustainability'', *Journal of Sustainable Tourism*, 77(2): 169-189.

Karacaoğlu, S. ve Birdir, K. (2018). Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Açından Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Gelişimine İlişkin Algı, Tutum ve Desteği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55): 1099-1111.

Karacaoğlu, S., Yolal, M. ve Birdir, K. (2016). Toplum Temelli Turizm Projelerinde Katılım ve Paylaşım: Misi Köyü Örneği, *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2): 103-124.

Karacaoğlu, S. (2017). Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Gelişimine İlişkin Algı, Tutum ve Desteği: Misi Köyü Örneği, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Kawachi, I., Subramanian, S.V. and Almeida-Filho, N. (2002). A Glossary for Health Inequalities, *Journal of Epidemiol & Community Health*, 56(9):647-652.

Kibicho, W. (2008). Community-based Tourism: A Factor Cluster Segmentation Approach, *Journal of Sustainable Tourism*, 16(2): 211-231.

Kim, S., Park, E. and Phandanouvong, T. (2014). *Barriers to Local Residents' Participation in Community Based Tourism: Lessons from Houay Kaeng Village in Laos*, SHS Web of Conferences 12: 1-8.

Kwangesh, B.E. (2014). *Community Based Tourism (CBT) Planning-An Analysis of Opportunities and Barriers: A Case Study of Cameroon*, Master of Thesis, Eastern Mediterranean University, Cyprus.

Lee, C.K., Kang, S.K., Long, P. and Reisinger, Y. (2010). Residents' Perceptions of Casino Impacts: A Comparative Study, *Tourism Management*, 31(2): 189-201.

Lopez-Guzman, T., Borges, O. and Castillo-Canalejo A.M. (2011). Community-Based Tourism in Cape Verde A Case Study, *Tourism and Hospitality Management*, 17(1): 35-44.

Manyara, G. and Jones, E. (2007). Community-based Tourism Enterprises Development in Kenya: An Exploration of Their Potential as Avenues of Poverty Reduction, *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6): 628-644.

Mbaiwa, J.E. (2005). The Socio-cultural Impact of Tourism Development in The Okavango Delta, Botswana'', *Journal of Tourism and Cultural Change*, 2(3): 163-184.

McGehee, N.G. and Andereck, K.L. (2004). Factors Predicting Rural Residents' Support of Tourism, *Journal of Travel Research*, 43(2): 131-140.

Murphy, P.E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. Methuen: New York.

Özdemir, M.A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24: 1-25.

Pongponrat, K. and Pongquan, S. (2007). Community Participation in a Local Tourism Planning Process: A Case Study of Nathon Community on Samui Island, Thailand, *Asia-Pacific Journal of Rural Development*, 17(2): 27-46.

- Reid, G.D. (2003). *Tourism, Globalization and Development Responsible Tourism Planning*. Pluto Press, London.
- Rozemeijer, N. (2001). Community-Based Tourism in Botswana. The SNV Experience in Three Community-tourism Projects. SNV/Botswana.
- Salazar, N.B. (2012). Community-based Cultural Tourism: Issues, Threats and Opportunities, *Journal of Sustainable Tourism*, 20(1): 9-22.
- Schott, C. and Nhem, S. (2018). Paths to the Market: Analysing Tourism Distribution Channels for Community-based Tourism, *Tourism Recreation Research*, 43(3): 356-371.
- Shahmirzadi, E.K. (2012). *Community-Based Tourism Planning and Possibilities: The Case of Shahmirzad, Iran*, Master of Thesis, Eastern Mediterranean University.
- Sin, H.L. and Minca, C. (2014). Touring Responsibility: The Trouble With 'Going Local' in Community-based Tourism in Thailand, *Geoforum*, 51: 96-106.
- Suansri, P. (2003). *Community Based Tourism Handbook*. Thailand. Responsible Ecological Social Tour (REST).
- Tasci, A.D.A., Semrad, K.J. and Yilmaz, S.S. (2013). *Community Based Tourism Finding The Equilibrium in Comcec Context. Setting the pathway for the future*. Ankara: COMCEC Coordination Office.